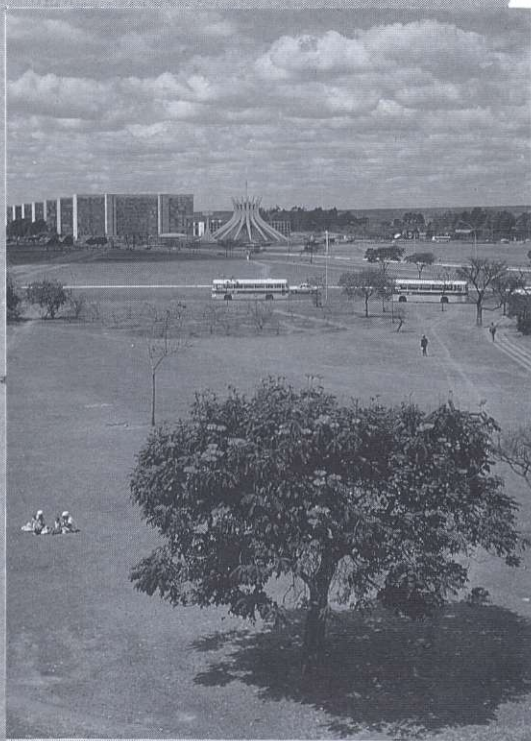

Braziliaanse steden

Braziliaanse steden; De Traagheid van het Volk

Brazilië, gelegen in Zuid-Amerika, heeft maar één doel voor ogen: zo snel mogelijk gelijk worden aan Noord-Amerika. Het land lijdt aan de stuwingen en attracties van de onvolmaaktheid en de utopie. Zelden zag ik in een ontwikkelingsland zoveel modern geïnspireerde pretenties en aspiraties. Zij zijn overigens overal doorwoerd, aangetast en omsingeld door het a-historische alledaagse leven, dat onwennig zijn weg zoekt in de pedagogische installaties. Dit spel speelt zich af in een tropische weldadigheid, die wij ondanks al onze mediterraniseringen nooit zullen evenaren.

In Brasilia wandel je tussen de ontwerpcultuur van de modernen. Werd de zwaartekracht misschien nog erkend als te overwinnen fenomeen, het aardoppervlak werd ontkend als loutere uitwisbaarheid. Daarom is er bijna geen territoriale identiteit, of het zou de identiteit moeten zijn van het niets.

Vandaar de sprong in de 21e eeuw. Een sprong die echter door een merkwaardige en onvermoede kracht wordt verstoord en teruggetrokken. Brazilianen noemen deze

kracht de traditie van de slavenmaatschappij. Maar het zou ook de traagheid kunnen zijn, de traagheid van de massa, die iedere losmaking en versnelling absorbeert en verslindt.

Epidemos: ziekte van het volk, ziekte door het volk.

Indolentia: vermoeidheid bij voorbaat.

Precies daarom zegt Stefan Zweig¹ dat Brazilië het land van de toekomst is. Dankzij de traagheid van haar massa zal ze niet verschroeien in de gloed van een oververhit dynamisme.

Braziliaanse steden; De Aanslag van het Zijn

Normaliter zijn aanslagen verbonden met de verantwoordelijkheden, die hen plannen, ensceneren, uitvoeren en legitimeren. De aanslag wordt afhankelijk geacht van het voorkomen van een zelfstandig individu, dat over zijn handeling rekenschap kan en moet afleggen. Zo geredeneerd gaat men er van uit dat het individu of een groep van individuen over hun handeling en de context daarvan beschikken en langs deze weg ook verantwoordelijk zijn.

Dit klassieke schema, waaraan vele individuen en georganiseerde groepen waar dan ook ter wereld zich onderworpen hebben, wordt afgelost door nieuwe vormen. Deze ontstaan uit punctuele coöperatie, die eerder terloops en tussendoor worden uitgevoerd, en die ver af staan van ideologieën en grote strategieën. Niet het plan maar het feit komt nu centraal te staan. Dit feit verschijnt tegenwoordig als een ongeluk waarvan de oorzaak niet precies kan worden vastgesteld.

Zo kennen de Braziliaanse steden het ongeluk van de arme massa's, dat in zoverre van het bovenstaande verschilt dat niet hun handelen de aanslag vormt, maar hun zijn. Nog nooit heb ik in planologisch verband zo vaak de term VOLKSINVASIE gehoord als hier. Linkse intellectuelen met een pedagogische zelfopvatting zien dit fenomeen nog als een moreel probleem. Zij denken nog klassiek. Maar het ongeluk is een a-moreel feit, dat hier in verband kan worden gebracht met een proces van fusie-confusie, dat wil zeggen met de contractie en de razendsnelle wisselwerkingen van de oorzaken. Fusie-confusie van de metropolitane lichtstad, die zich uit de alledaagse duisternis wil verheffen, en de attractie die dit uitoefent op de omgeving. Het ongeluk van de Braziliaanse stad is dat de landelijke massa, terloops en individueel, zo perfect op de metropolitane strategie van de attractie en de emancipatie reageert, dat zij als massa iedere volgende spiraalbeweging van de emancipatie verijdelt en uiteindelijk smoort in de paniek.

De Braziliaanse arme is in dit proces verwickeld buiten zijn wil en zonder plan. Hij participeert door middel van een toegevoegde eigenschap, een excès van zijn wezen: zijn aanwezigheid. Dat is de aanslag van het zijn.

Straatbeeld,
Brazilië (foto Joop Reijngoud)